

Mads Andenæs
Institutt for Privat Rett, UIO

26. januar 2024

Brudd på terskelverdier for sikring av rettsstatsgarantier

Som jussprofessor engasjert i menneskerettigheter mottar du cannabis. Ifølge norsk lov har vi med et straffbart forhold å gjøre, og Alliansen for rettighetsorientert ruspolitikk (AROD) ber om at du politianmelder forholdet.

Du mottar cannabis fordi Norge har en ruspolitikk som medfører et omfattende skadebilde, fordi straff videreføres på tilbakeviste premisser, og fordi domstolsbehandling er egnet til å kvalitetssikre ruspolitikken.

Normalt kan politiet ta for gitt at loven er innenfor de rammer som menneskerettighetene betinger, men ikke på rusfeltet. Ikke bare har utredninger i 20 år bekreftet straffens manglende grunnlag, men den politiske prosessen er kuppet av [ekstremister](#) og rettssikkerhet er truet etter at regjeringen nedsatte et utvalg for å få tilbake maktmidler som riksadvokaten anser uforholdsmessige. I den grad Rushåndhevingsutvalget [oppfyller](#) sitt mandat, vil Norge vil ha et problem med menneskerettighetene, og regjeringen svikter ikke bare de forfulgte på rusfeltet men politi og fagfelt.

Politiloven pålegger å bruke minst mulig makt mot befolkningen, men hvordan er dagens maktbruk nødvendig når ikke mindre inngripende tiltak er vurdert? I den grad et regulert marked er bedre enn et kriminelt marked, kan ikke forbudet oppfylle et legitimt formål, og stadig mer tyder på at maktbruken ligger utenfor konstitusjonens grenser. Det er derfor Tyskland og andre stater beveger seg vekk fra et forbud, men i Norge er det ingen vilje til å revurdere ruspolitikken premisser. Til tross for at Rolleforståelsesutvalget redegjorde for en strid mellom styringsjuss og rettighetsjuss, hvor sistnevnte har blitt nedprioritert, er den politiske majoritet for preget av panikk til at sikring av rettigheter er mulig, og AROD vil derfor aktivere rettssporet.

Grunnlovens 89 gir domstolene rett og plikt til å sikre den politiske prosessen. Prøvelsesretten er beskrevet av John Andenæs som vestens viktigste bidrag til verdenskulturen og et kjernepunkt i rettsstaten, og AROD har i flere år brukt sivil ulydighet for rettssikring.

[Denne](#) kortfilmen forklarer hvorfor. Som vist har staten i 60 år ignorert forskning og rettsprinsipper for å jakte på syndebukker, men det manglende konstitusjonelle grunnlaget er klart og hadde den politiske prosessen fungert, ville ikke NOU 2002:04 blitt avvist. I stedet, når Straffelovkommisjonen gjorde kjent at ruspolitikken var uforenelig med strafferettens

prinsipper, skulle Stoltenberg-regjeringen og Stortinget etablert en kommisjon som så på fordeler og ulemper ved forbud målt opp mot et regulert marked og som veide individets rett til frihet mot samfunnets behov for beskyttelse. At det ikke skjedde, har satt den politiske prosessen på et konstitusjonelt sidespor, og AROD vil få den på rett kjøp ved å vise forbindelsen til tidligere tiders vilkårlige forfølgelse.

Forbindelsen er klargjort i [Moving a Nation Forward](#), en dokumentar som viser ruspolitikken problem med menneskerettighetene. Som vist har staten i 15 år utsatt ansvar for forfulgte grupperinger, hvilket bør bekymre tilhengere av fagfelt og rettsstat, og du kan bidra til rettssikkerhet ved å levere en politianmeldelse og vitne i retten.

Rettssporet gjør det mulig for en uavhengig, upartisk, og kompetent instans å avgjøre om forbudet oppfyller et legitimt formål, og det er ikke bare du som mottar cannabis. I november 2023 mottok ansatte ved Justisdepartement, Politi, Politihøgskole, Oslo Statsadvokatembeter og Rushåndhevingsutvalg 100 gram cannabis for rettssikring. Riksadvokaten ble informert, men vi har ikke hørt fra politi- eller påtalemyndighet og derfor sender vi ut nye 100 gram.

Denne gangen er det regjering og jusprofessorer som inviteres til rettsforhandling og samtlige har interesse av at lov og orden sikres. Mens Justis har ansvar for at maktbruken er forsvarlig, sliter Rushåndhevingsutvalget med et konstitusjonelt tvilsomt mandat, og Politihøgskolen kan [ikke](#) vise til faggrunnlag for å vri tilbud og etterspørsel til en offer- og overgriperkontekst. Regjeringens motstand mot å vurdere et regulert marked målt opp mot et kriminelt marked setter tusenvis av justisansatte i en vanskelig situasjon, og en politianmeldelse tilbyr vei ut.

For ruspolitikken ansvarlige betyr rettsforhandlinger at [spørsmål](#) må besvares om straff skal videreføres. For nasjonen medfører det et oppgjør med jakten på syndebukker, og for jusprofessorer innebærer det et oppgjør med etablert ukultur. Siden 2009 har rusbrukere gjort gjeldende rettsstatens beskyttelse, men systemisk motstand mot rettighetsjuss har satt 200 års rettstradisjon på spill. Motstanden er så stor at det ikke er sikkert at rettsstatsgarantier opprettholdes, og dette er nok en grunn til at jusprofessorene inkluderes. Ruspolitikken har i 60 år forsøpt juss som fagfelt og ARODs sivile ulydighet gir samvittighetsfulle aktører anledning til å bidra til rettssikring i en tid hvor panikk fortsatt styrer.

Vi håper derfor at du ikke bare insisterer på tiltale, men en rettsprosess som ivaretar ansvar for forfulgte grupperinger, og ser frem til forhandlinger.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink that reads 'Roar Mikalsen'. The signature is fluid and cursive, with the first name 'Roar' and last name 'Mikalsen' clearly legible.

Roar Mikalsen

Leder for Alliansen for rettighetsorientert ruspolitikk